

Henryk Bogacki

"Theologie im Wandel : Festschrift zum 150-jährigen Bestehen der katholischtheologischen Fakultät an der Universität Tübingen 1817-1967", München-Freiburg i. Br. 1967 : [recenzja]

Collectanea Theologica 38/4, 206-207

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

stwa kierująca danym wyznaniem utrzymywała zwykłych wiernych w stanie niedojrzałości (*Unmündigkeit*), odmawiając im głosu, a nawet kompetencji w sprawach religijnych. Konwencjonalne formy były wygodnym narzędziem utrzymania jednolitości tak wewnątrz grupy wyznaniowej, jak w jej postawie wobec innych grup społecznych. Wytwarzano uprzedzenia (*Vorurteil*) w stosunku do odmiennych poglądów, gdyż wówczas było łatwiej utrzymać spójność własnej społeczności.

Van de Pol wykazuje wiele wnikliwości w odmalowaniu form konwencjonalnego chrześcijaństwa i analizowaniu jego źródeł, jak również w opisywaniu obecnego kryzysu. Natomiast ogranicza się do ogólników, gdy mówi o nowych formach, ku którym dziś zmierza chrześcijaństwo.

KS. HENRYK BOGACKI SJ, WARSZAWA

THEOLOGIE IM WANDEL. *Festschrift zum 150-jährigen Bestehen der katholisch-theologischen Fakultät an der Universität Tübingen 1817—1967, München-Freiburg* i. Br. 1967, Erich Wewel Verlag, s. 759.

W r. 1967 katolicki wydział teologiczny w Tybindze obchodził 150-lecie swego istnienia. Ze skromnych początków doszedł do niemałego znaczenia i obecnie należy do najwybitniejszych ośrodków katolickiej myśli teologicznej. Z okresu początkowego wystarczy wymienić J. A. Möhlera, a ze współczesnych jego profesorów H. Künga, J. Ratzingera, F. X. Arnolda, J. R. Geiselmanna. Od roku 1819 wydział wydaje „Tübinger Theologische Quartalschrift”, należące do najstarszych naukowych czasopism teologicznych na świecie.

Z okazji jubileuszu opublikowano księgę pamiątkową, która równocześnie jako pierwsza pozycja otwiera serię naukową pod tytułem „Tübinger Theologische Reihe”. Na księgę tę złożyły się artykuły 35 teologów, którzy należeli lub należą do grona profesorów wydziału lub na wydziale tym uzyskali stopnie naukowe. Zaszczytnym wyjątkiem na tej liście jest nazwisko ks. Franciszka Blachnickiego. Publikuje on tu zasadnicze myśli swej rozprawy poświęconej dziełu F. X. Arnolda (*Des Prinzip des Gott-Menschlichen als Formalprinzip der Pastoraltheologie*, s. 631—659).

Tytuł księgi pamiątkowej dobrze oddaje moment dziejowy, w którym wydział tybingski obchodzi swój jubileusz. Teologia istotnie weszła w stadium przemian i znalazła się w punkcie zwrotnym, jakich niewiele można przytoczyć z przeszłości. Tom obrazuje rozmaitość problematyki i wielość kierunków współczesnej teologii. Można powiedzieć, że przedstawia przekrój przez dzisiejsze naukowe badania teologiczne, naświetla współczesną sytuację w naukach teologicznych.

Od początku istnienia ośrodek tybingski charakteryzuje usiłowanie konfrontowania teologii z sytuacją duchową każdej epoki, aby udostępnić myśl teologiczną każdemu okresowi w szacie dla niego zrozumiałej. Już podział księgi pamiątkowej jest wyrazem tej postawy. Artykuły grupują się w sześć kręgów tematycznych: uwarunkowania historyczne teologii (*Geschichte und Geschichtlichkeit*) historia Kościoła (*Kirchengeschichte*), teologia a współczesny obraz świata (*Weltbild und Theologie*), wykład Pisma św. (*Schriftauslegung*), egzystencja chrześcijańska we współczesnym świecie (*Christliche Existenz*) oraz teologia praktyczna (*Praktische Theologie*).

Nie jest możliwe na tym miejscu dokonać oceny poszczególnych artykułów składających się na księgę ani nawet podać pełniejszej informacji o ich treści. Pokażny tom zawiera zbyt wiele materiałów dotyczących współczesnego dialogu w Kościele oraz Kościoła z innymi chrześcijanami i światem niechrześcijańskim, aby można było zreferować je w krótkiej recenzji. Księga

pamiątkowa wydziału tybingskiego jest cenna nie tylko dla teologów, lecz dla wszystkich, którzy oczekują od teologii odpowiedzi lub przynajmniej konfrontacji z palącymi pytaniami dnia dzisiejszego.

KS. HENRYK BOGACKI SJ, WARSZAWA

ALBERT LANG, *Fundamentaltheologie*, t. I: *Die Sendung Christi*, wydanie 4, München 1967, Max Hueber Verlag, s. 288.

Problemy teologii fundamentalnej stały się znów aktualne. Rozwój badań nad Ewangeliąmi ukazał w nowym świetle dawne zagadnienie wartości historycznej relacji zawartych w Ewangeliach. Obecnie na czoło wysuwa się kwestia „Jezusa historii” i jego stosunku do „Chrystusa wiary”. Powstaje wiele szczegółowych opracowań i propozycji nowych rozwiązań. Brak natomiast integracji tych wyników w ramach traktatu teologii fundamentalnej. Zadania tego podjął się Albert Lang w nowym wydaniu syntezy teologii fundamentalnej. Pierwsza edycja dzieła ukazała się już w r. 1953, natomiast w zeszłym roku autor ponownie przepracował czwarte wydanie tomu pierwszego.

Nie ma potrzeby przypominać schematu tej syntezy, warto natomiast zwrócić uwagę na zmiany wprowadzone przez autora w stosunku do wydań poprzednich. Pomijając drobne uzupełnienia lub korektury tekstu należy zasygnalizować ważniejsze przeróbki.

W poprzednich wydaniach Lang zgodnie z przeważającym wówczas nurtem teologii katolickiej akcentował w katolickim pojmowaniu nadprzyrodzonego Objawienia przede wszystkim jego aspekt pojęciowy (*Wortoffenbarung*). Obecnie w myśl nowych ujęć przyjętych także przez II Sobór Watykański rozważa również Objawienie poprzez dzieła Boże (*Werkoffenbarung*). W ten sposób przyswaja traktatowi pełne ujęcie Objawienia, które dokonuje się poprzez czyny i słowa Boże (s. 51—56).

W wydaniach wcześniejszych Lang analizę faktu chrześcijańskiego Objawienia Bożego poprzedzał krótkim wprowadzeniem na temat oryginalności religii izraelskiej. W ostatnim natomiast wydaniu swej książki omawia szeroko ciągłość Objawienia w obszernym zarysie przedstawiającym etapy historii zbawienia i w tych ramach wykazuje przygotowanie na ukazanie się chrześcijaństwa (s. 144—160).

Rozwój tematyki teologii fundamentalnej najwyraźniej zaznacza się w kwestii świadectw o Chrystusie. W poprzednich wydaniach Lang poświęcał jej rozdział zatytułowany: „Świadectwa historyczne o Jezusie Chrystusie” (*Die historischen Zeugnisse von Jesus Christus*). Teraz na to miejsce wprowadza dwa rozdziały: „Wiara pierwotnego chrześcijaństwa w Chrystusa” (*Der Christusglaube des Urchristentums*, s. 160—172) oraz „Dotarcie do historycznego Jezusa z Nazaretu” (*Der Zugang zum historischen Jesus von Nazareth*, s. 172—208).

W wyniku swych rozważań autor stwierdza, że problemu Chrystusa nie można rozwiązywać przez odwoływanie się do zagadkowej, nagle wyłaniającej się wiary pierwotnego chrześcijaństwa w Chrystusa. Ta wiara właśnie domaga się wyjaśnienia i znajduje je w życiu, działalności, śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa z Nazaretu. Między historycznym Jezusem a kerygmatycznym Chrystusem nie ma przerwy w czasie ani zasadniczej różnicy, lecz istnieje rzeczywistość i logiczna ciągłość.

Lang pod wpływem współczesnych dyskusji znacznie rozszerzył w stosunku do poprzednich wydań analizę Pisma św. jako świadectwa o wierze pierwotnego chrześcijaństwa w Chrystusa, która wymaga podstawy i posiada ją w historyczności zasadniczych faktów opisywanych w Ewangeliach.